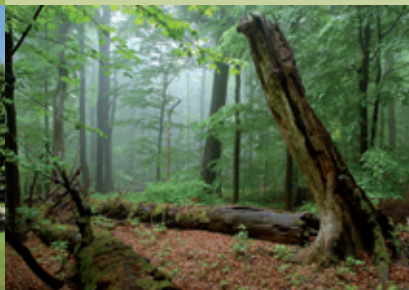

Kraj Vysocina

Region
Žďársko
a Novoměstsko

Region Žďársko a Novoměstsko

Cirkevní památky

Díla umělců

Stopy slavných osobností

Zámek

Muzea a galerie

Městská architektura

Městská památková zóna

Sochařská a drobná architektura

Vesnická památková rezervace

Zajímavosti a unikáty

Technická památka

Přírodní parky

Zvláště chráněná území

Natura 2000

Jan Blažej Santini-Aichel

Geniální architekt Jan Blažej Santini se nesmazatelně do dějin architektury zapsal svojí stavbou poutního kostela na Zelené hoře. Na Vysočině jej ovšem proslavily i jiné stavby, které realizoval vesměs v úzké spolupráci s opatem žďárského kláštera Václavem Vejmluvou.

Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou

UNESCO, národní kulturní památka

Kostel sv. Jana Nepomuckého se řadí mezi nejvýznamnější památky i v celosvětovém měřítku, což dokládá zápis objektu na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Stavba započala v roce 1719 a mohla vzniknout díky geniálnímu spojení dvou osobností: opata žďárského kláštera cisterciáků Václava Vejmluvy a slavného architekta. Kostel je přístupný veřejnosti v rámci pravidelných prohlídek.

Žďár nad Sázavou

Bývalý cisterciácký klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie

Klášter zde v roce 1252 založil Boček z Kunštátu. O jeho rozkvět se nejvíce zasloužil opat Václav Vejmluva, který sem povolal mnoho známých umělců a především architekta Jana Blažeje Santiniho-Aichela. Po zrušení kláštera byl areál využíván jako šlechtické sídlo. Posledními majiteli byli Kinští, jimž byl také v roce 1992 majetek v restituci navrácen.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie s délkou 76 metrů je druhým nejdelším kostelem na Moravě. V roce 2009 byl kostelu vatikánským konziliem udělen titul bazilika minor.

Areál dnes návštěvníkům nabízí několik zajímavých expozic a výstav – Galerie Kinských, Expozice Jana Blažeje Santiniho a Umění baroka ze sbírek NG. V prostorách zámku sídlí též Muzeum knihy, kde je umístěna stálá expozice Národního muzea charakterizující vývoj knihy, knihtisku a knižní kultury. Je možné navštívit i konventní kostel Nanebevzetí P. Marie a Studniční kapli.

Horní Bobrová

Kostel svatého Petra a Pavla

Původně románský kostel byl v letech 1714–1722 barokně přestavěn podle návrhu Jana Blažeje Santiniho. Jednolodní kostel má díky této přestavbě nezvykle obrácenou orientaci – svatostánek směřuje k západu.

Zvole

Kostel sv. Václava

Kostel byl do dnešní podoby vystavěn v letech 1713–1717 podle projektu Jana Blažeje Santiniho-Aichela. Kupole nad hlavní lodí vyúsťuje ve svatováclavskou korunu, čímž chtěl opat žďárského cisterciáckého kláštera Václav Vejmluva, jenž stavbu zaštiťoval, uctít svého patrona svatého Václava.

Obyčtov

Kostel Navštívení Panny Marie

Půdorys obyčtovského kostela je připodobňován tvaru želvy, kdy obdélná loď se zkosenými rohy představuje želví tělo, nárožní čtvercové kaple nohy, mělký presbytář se seříznutými východními rohy krk, mnohoúhelníková zákristie s hrotem v ose hlavu a západní předsíň ocas želvy. Kostel nechal na místě starší stavby v roce 1730 vystavět opat žďárského kláštera Václav Vejmluva podle projektu Jana Blažeje Santiniho.

Ostrov nad Oslavou

Zájezdny hostinec

Z dílny Santiniho ovšem nepocházejí pouze sakrální stavby. Zajímavým architektonickým počinem je stavba hospodářského zázemí žďárského kláštera tzv. Dvůr Lyra, na půdorysu tohoto hudebního nástroje, nebo také zájezdny hostinec v Ostrově nad Oslavou.

Opat Václav Vejmluva využil výčepního práva bývalé ostrovské rychty a v roce 1720 zde dal vystavět hostinec, který sloužil pro odpočinek církevních hodnostářů při cestě do Žďaru či na křižanovské panství. Hostinec byl vystavěn na půdorysu ve tvaru „W“, což může symbolizovat jak anagram jména opata, ale objevuje se také názor, že „W“ symbolizuje postavení na paměť sv. Václava.

Nové Město na Moravě

Městská památková zóna

Historické jádro města tvoří značně protáhlé, poněkud nepravidelné obdélníkové Vratislavovo náměstí. Zástavbu památkové zóny představují podélně řazené, zejména jednopatrové domy, upravené po velkém požáru v roce 1801. Uprostřed náměstí se nachází kostel sv. Kunhuty, jehož fasádu pokrývá sgrafito, znázorňující výjevy ze Starého i Nového zákona. Další dominantou náměstí je budova zámku, který koncem 16. století postavili Dubští z Třebomyslic.

Kostel sv. Kunhuty

Barokně upravený kostel je opatřený hodnotnou sgrafitovou výzdobou fasády. Sgrafita byla provedena v letech 1927 až 1929 z iniciativy zdejšího děkana p. Matěje Müllera, jenž dílem pověřil svého přítele, znamenitého grafika Karla Němce. Němec je autorem i některých dalších dochovaných sgrazit na budovách v Novém Městě na Moravě.

Sochařská galerie v plenéru

Díky tvorbě slavných rodáků především Jana Štursy a Vincence Makovského vlastní Nové Město na Moravě originální a ojedinělou sochařskou galerii, která zdobí jeho veřejná prostranství.

Nové Město na Moravě

Horácká galerie

Horácká galerie, příspěvková organizace kraje Vysočina, sídlí v zámku pánů z Pernštejna, který byl v roce 1874 upraven v novorenesančním slohu. Sochařská a malířská expozice Horácké galerie je výjimečná zastoupením rodáků Jana Štursy, Vincence Makovského a dalších významných osobností českého sochařství první poloviny 20. století v konfrontaci s krajinomalbou, kterou inspirovaly krásy Vysočiny – díla Oldřicha Blažíčka, Františka Bukáčka, Josefa Jambora, Rudolfa Hanycha, Bohdana Laciny aj. Mimořádným zážitkem je vystavená kolekce hutně tvarovaného skla ze škrdlovické huti. V letním období se pro návštěvníky otevírá atraktivní pozdně gotické sklepení a do expozičních prostor je zapojeno zámecké nádvoří, kde rovněž probíhají koncertní pořady.

www.horackagalerie.cz

Horácké muzeum

Horácké muzeum v Novém Městě na Moravě bylo založeno koncem 19. století. Návštěvník se v rámci prohlídky seznámí s národopisnou expozicí Čas generací a expozicí Dějiny sklářství a železářství na Novoměstsku. Dozví se něco více o historii lyžování a výroby lyží na Novoměstsku a ve školní třídě z 30. let 20. století si připomene dobu babiček. Ve sklepení ještě na zvědavce čeká expozice zachycující výskyt minerálů v okrese Žďár nad Sázavou.

www.nmm.cz/horacke-muzeum

Svratka

Městské muzeum

Návštěvník se v muzeu ve Svratce ocitne v prostředí malého města v době 1. republiky. V jednotlivých domcích, z nichž většina je přístupná, lze vidět expozice domácnosti, klempíře, hrnčíře, spořitelny, ševce, výrobce lyží, školy, kloboučníka, kožešníka, krejčího a koloniální obchod s trafikou. Na chodbách muzea jsou rozmístěny dobové plakáty a reklamy, které jdou chronologicky za sebou a mají tak ilustrovat návštěvníkovi cestu ze současnosti zpět do 1. republiky. Ve stejné budově se nachází také Galerie malířů Vysočiny ve Svratce.

www.svratka.cz

Jimramov

Městská památková zóna

Historické jádro města se soustřeďuje kolem dlouhého a úzkého náměstí nálevkovitého tvaru, kterým kdysi procházela stará stezka jdoucí proti proudu řeky od Dalečína. Většina domů se dnes honosí fasádami v historizujících slozích 19. století. Dominantami památkové zóny je renesanční zámek, klasicistně přestavěný v 18. století, a kostel Narození Panny Marie.

Rodný dům Jana Karafiáta

V Jimramově se narodil spisovatel Jan Karafiát a spolu s ním odtud vylétli na svoji životní pouť i jeho Broučci.

Rodný dům bratří Mrštíků

Dalšími slavnými rodáky jsou spisovatelé bratři Vilém a Alois Mrštíkové. Rodný dům č. p. 156 bratří Mrštíků je osazen pamětní deskou.

Síň rodáků

Se slavnými osobnostmi města se návštěvníci mohou seznámit v Síni rodáků, která byla otevřena v roce 1998. Mezi exponáty se nachází i originální dioráma Broučků vytvořené v roce 1931 Jiřím Trnkou pro výstavu v New Yorku nebo originální Karafiátův nábytek.

Toleranční modlitebny

Sněžné

Toleranční modlitebna

Toleranční modlitebna byla postavena podle plánu Františka Hromádky a Jana Satorie z Nového Města na Moravě v roce 1788. V 2. polovině 19. století k ní byla přistavena věž s hodinami a zvony. V interiéru již není původní toleranční uspořádání, ze staršího vybavení se zachovaly pouze lavice. Na zdi po stranách kazatelny jsou rozsáhlé malované nápisy biblických veršů.

Daňkovice

Toleranční modlitebna

První dřevěnou modlitebnu si daňkovičtí evangelíci postavili v roce 1785. Ta byla nahrazena zděnou v roce 1818. V interiéru je zachováno tradiční uspořádání mobiliáře typické pro reformovaný sbor. Stůl Páně s kazatelnou je umístěn naproti vchodu a po obou stranách modlitebny jsou dřevěné empory. Stěny v interiéru jsou zdobeny obdélnými kartušemi s biblickými citáty.

Jimramov

Toleranční modlitebna

Reformovaný sbor v Jimramově byl zřízen roku 1782. Až do postavení modlitebny se evangelíci scházeli v soukromí. Modlitebna byla postavena v letech 1785–1786. Již od počátku toleranční doby se Jimramov stal sídlem moravského reformovaného superintendenta, hlavního představeného evangelické církve. Stal se jím Michal Blažek, potomek českých emigrantů, rodák ze Senice na Slovensku.

Sázava

Toleranční modlitebna

Toleranční modlitebna pochází z roku 1785. Po zrušení tolerančních nařízení byla zvětšena a v roce 1885 opatřena čtyřbokou věží v průčelí. Téhož roku byl upraven i interier modlitebny, nově byla postavena márnice a došlo k rozšíření hřbitova.

Lidová architektura

Krátká

Vesnická památková rezervace

Poměrně mladá ves vznikla v roce 1727 na místě vykáceného lesa. Osídlování zdejších obyvatel bylo spojeno s prosperující těžbou železné rudy v blízkém okolí. V obci se posléze velmi rychle rozšířilo tkalcovské řemeslo, díky kterému se Krátká stala na počátku 20. století centrem výroby vlněné tkani-ny této lokality. Obec vznikla poměrně rychle na velmi malé ploše území, což není pro zdejší horské oblasti, které jsou typické zejména roztroušenou zástavbou, tradiční. Dnes patří ves k jednomu z nejhodnotnějších celků lidové architektury, který je příhodně začleněn do malebné krajiny Žďárských vrchů.

Křižánky

Vesnická památková rezervace

Vesnická památková rezervace Křižánky se rozprostírá po obou stranách řeky Svratky a historická zemská hranice dělí obec na českou a moravskou část. Křižánky jsou horskou vesnicí s rozptýlenou zástavbou, jež je tvořena převážně roubenými domy typickými pro oblast Horácka na Českomoravském pomezí. Osobitým znakem horáckých domů je bedněný štít s podlomenicí a valbičkou.

Okolí Žďáru nad Sázavou

Sochy Michala Olšiaka

Velice poutavým směrem se vydal před několika lety mladý umělec Michal Olšiak, kdy poprvé začal krášlit krajinu v okolí Žďáru nad Sázavou zajímavými, poněkud bizarními a monumentálními sochami. Inspirací je mu zejména svět zvířat spojený s různými pověstmi nebo místními názvy. Sochy jsou citlivě začleněny do okolního terénu. Cesty k nim vedou často po turistických trasách a jejich prohlídka může být spojena s příjemnou procházkou či výletem na kole.

Hamry nad Sázavou

Vodní mlýn (šlakhamr)

Vznik šlakhamru, známého v okolí podle posledních majitelů jako Brdičkův mlýn, je spojen s kolonizací krajiny cisterciáckým klášteřem ve Žďáře. Vznik hamrů na Žďársku souvisel s využíváním energie řeky Sázavy a s těžbou horniny na úbočí kopce Peperek.

Po rozsáhlé rekonstrukci objektu zde byla pro veřejnost otevřena expozice hamernictví spojená s ukázkou chvostového hamru poháněného vodním kolem.

Kostnice

Velká Losenice

Kostnice vznikla pravděpodobně na konci 18. století. Určena byla pro pozůstatky obětí válek s Prusy, ale i civilistů z doby strašného hladomoru z let 1770–1771, v českých zemích zemřelo tehdy hladem asi půl miliónu lidí.

Nížkov

Kostnice byla vystavěna v letech 1708–1709 z iniciativy polenského děkana Pavla Antonína Haberlandta, který byl zároveň správcem zdejší farnosti. Stavbu osaria provedl stavitel Václav Klusáček. V interiéru, zdobeném malovanými medailony s nápisy, jsou uloženy lidské kosterní pozůstatky.

Bohdalovsko

Přírodní park

Přírodní park Bohdalovsko, ležící jižně od Žďáru nad Sázavou již mimo CHKO Žďárské vrchy, byl zřízen pro ochranu krajinného rázu kulturní krajiny Českomoravské vrchoviny s vysokými biologickými a estetickými hodnotami. Pro toto území je charakteristický značný počet rybníků s výskytem na ně vázaných druhů organismů. Součástí přírodního parku jsou dvě maloplošná chráněná území a pět evropsky významných lokalit.

U většiny z nich je společným jmenovatelem výskyt drobné travičky puchýřky útlé, často doprovázené dalšími vzácnými druhy biotopu obnažených rybníčních den, jako např. masnice vodní či ostřice české. Dalším předmětem ochrany těchto lokalit je výskyt různých druhů obojživelníků, zejména čolka velkého a kuňky ohnivě. Na pobřeží rybníků je vázaná i vegetace rákosin a vysokých ostřic, ve kterých nalézá hnízdiště celá řada druhů ptáků.

Žákova hora

Národní přírodní rezervace

Rezervaci tvoří rozsáhlé lesní komplexy vrcholového hřebene stejnojmenného vrchu v nadmořské výšce 726 až 809 m. Jedná o jednu z nejstarších rezervací České republiky (vyhlášena v roce 1933). Chráněn je zde výjimečně dochovaný fragment přirozených porostů pralesovitého charakteru úživnějších stanovišť vyšších poloh Českomoravské vrchoviny.

Díky poloze v centrální části CHKO Žďárské vrchy nedaleko nejvyššího vrcholu celé oblasti, Devíti skal, je dostupná řadou turistických i lyžařských tras.

Žďárské vrchy

Chráněná krajinná oblast

Žďárské vrchy se dají charakterizovat jako plochá vrchovina kulminující vrcholem Devět skal (836,3 m n. m.). Na hřebetech jsou časté skalní útvary označované jako mrazové sruby doprovázené balvanovými proudy až kamennými moři. Celá oblast Žďárských vrchů je pramennou oblastí na hlavním evropském rozvodí mezi Severním a Černým mořem, a proto byla již v roce 1978 vyhlášena jako chráněná oblast přirozené akumulace vod. Od středověku byla vytvářena hustá rybniční soustava, přičemž v dnešní době je zde 187 rybníků, z nichž největší je Velké Dářko s plochou 205 ha. Z ochrannářsky nejcennější vegetace se značným zastoupením chráněných a ohrožených druhů jsou pro oblast typické rašelinné a místy až slatinné louky a vlhké pcháčové louky.

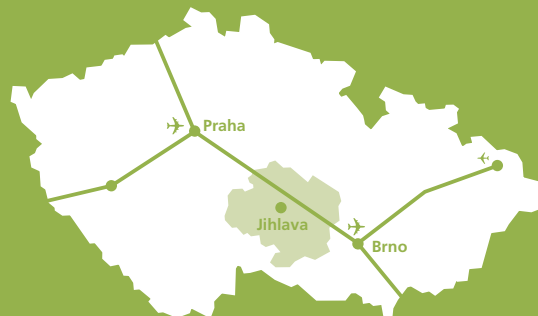
Devět skal

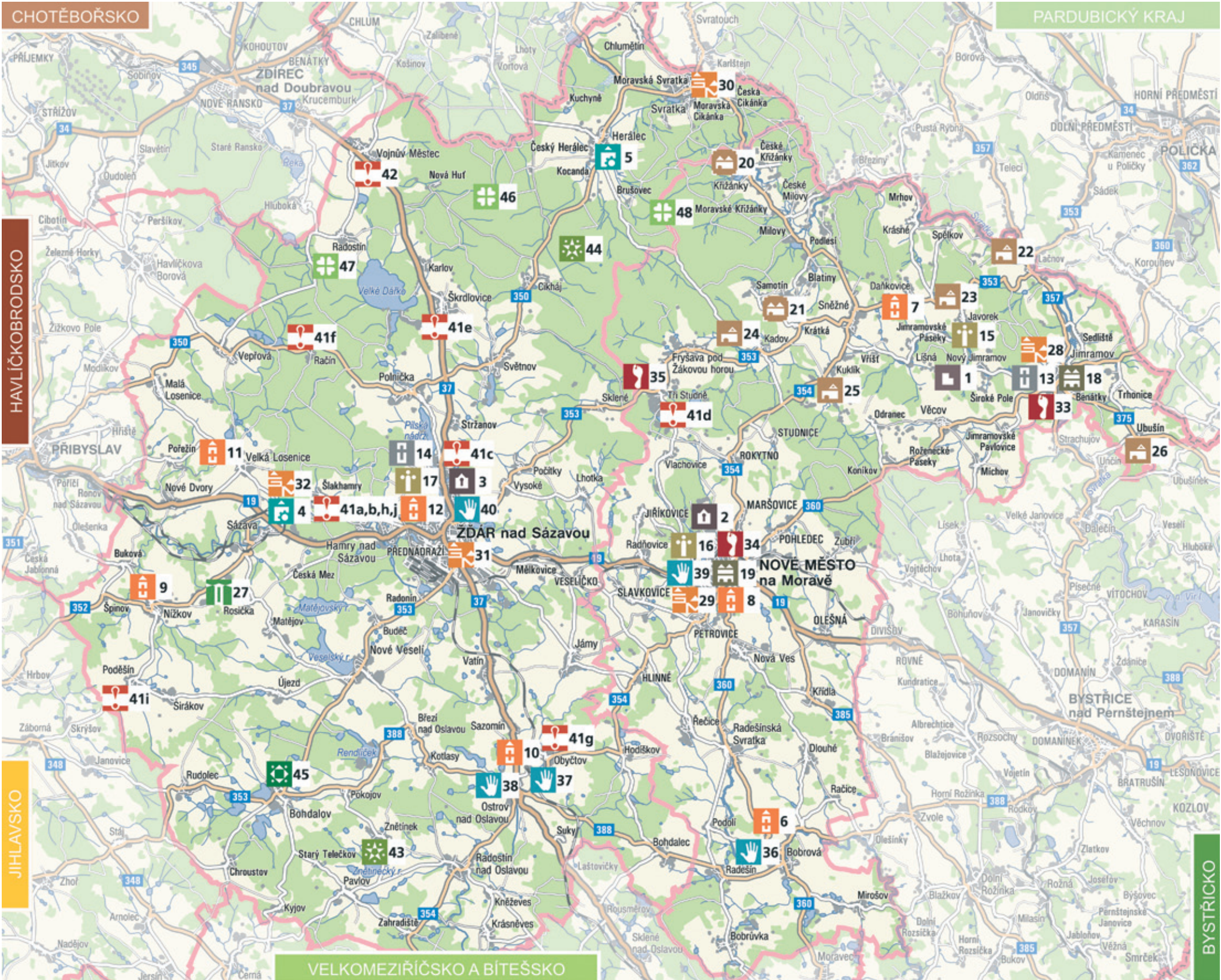
Přírodní památka

Skaliska nejvyššího vrcholu Žďárských vrchů a druhého nejvyššího vrcholu celé Českomoravské vrchoviny jsou budována rulami svrateckého krystalinika. Byla vypreparována během ledových dob procesy mrazového zvětrávání ve čtvrtohorách podél puklin do dnešní podoby devíti větších a tří menších bloků, které tvoří skalní město.

Turisticky velmi vyhledávaný cíl během celého roku.

Region
Žďársko
a Novoměstsko

1:150 000
0km 2km 4km 6km 8km 10km

	Cirkevní památky		Rozhledny a vyhlídková místa		Zřícenina		Přírodní parky
	Díla umělců		Městská památková zóna		Vesnická památková rezervace		Zvláště chráněná území
	Stopy slavných osobností		Sochařská a drobná architektura		Lidová architektura		
	Zámek		Zajímavosti a unikáty		Sepulkrální architektura		
	Muzea a galerie		Technická památka		Natura 2000		

www.dedictvivysociny.cz

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

ROP
Jihovýchod

Kraj **Vysocina**

Investice do vaší budoucnosti. Spolufinancováno Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj a krajem Vysočina.

Vydal: Krajský úřad kraje Vysočina, Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu, květen 2011, Žižkova 57, 587 33 Jihlava, tel.: 564 602 111, www.kr-vysocina.cz

Neprodejné.